

آسیب شناسی برنامه درسی زبان انگلیسی مقطع متوسطه

سمیرا بکان^۱، دکتر وحیده علیپور^۲، دکتر ایرج ساعی ارسلی^۳

چکیده:

هدف اصلی این پژوهش آسیب شناسی برنامه درسی زبان انگلیسی مقطع متوسطه بر اساس مدل وین شتین و فانتینی از دیدگاه دبیران شهر کرج می باشد. راهبرد اصلی تحقیق در این پژوهش، کیفی است. برای گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه‌ی ساختار نیافته استفاده شده است. جامعه‌ی مورد بررسی در این پژوهش شامل کلیه‌ی دبیران انگلیسی زن و مرد شهر کرج می باشد. تعداد افراد نمونه با معیار اشباع نظری تعیین گردید. که بعد از مصاحبه با ۲۵ دبیر مصاحبه به حد اشباع رسید. یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها، شامل تئوری زمینه‌ای است که بر طبق آن آسیب‌های برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی مقطع متوسطه از این قرار می باشد: قدیمی بودن کتاب‌های زبان خارجه، مطلوب نبودن محتوای کتاب زبان خارجه، عدم تمرکز برنامه‌ی درسی بر مهارت‌های چهار گانه زبان خارجه، مجرب نبودن دبیران زبان خارجه و عدم تسلط آنها بر روشهای نوین و مؤثر تدریس، محتوای مبنی بر گرامر،

^۱ - دانش آموخته کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، کرج، ایران.

^۲ - استادیار برنامه ریزی درسی دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران.

^۳ - استادیار جامعه شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، ابهر، ایران.

تکیه بر محیط مبتنی بر متن، دانش آموزان بی علاقه و بی انگیزه در یادگیری زبان خارجه، تألیف کتاب بر مبنای روش ترجمه‌ی دستوری در عوض تألیف بر مبنای یادگیری از طریق محاوره و مکالمه می‌باشد

کلید واژگان: زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجه، مقطع متوسطه، برنامه درسی زبان

انگلیسی

مقدمه

پیشرفت مداوم انسان در جهت کشف ناشناخته‌های جهان و استفاده از دانش حاصل، برای تکامل و بهتر زیستن، در گرو ارتباط و تعامل با یکدیگر است. زمینه ساز این ارتباط و اتحاد، وجه تمایز انسان یا همان قوه‌ی ناطقه و زبان است. استعدادی که به منظور اثر پذیری و اثر گذاری انسانها بر دنیای اطراف خود، در وجود ما نهادینه شده و ابزاری است که فارغ از زمان و مکان، نسلهای متعدد را در دل تمدن‌های بزرگ به یکدیگر پیوند داده است. (قاسم پور، زندی، بخشش، ۱۳۷۸).

زبان در اجتماعات انسانی و در زندگی گروهی و روابط اجتماعی، به واسطه‌ی نیاز انسانها با یکدیگر پدید آمد و در یک تحول طولانی چند هزار ساله، شکل‌های گوناگونی به خود گرفت. هر زبانی افق‌های تازه‌ای در برابر چشمان بشر می‌گشاید و می‌تواند وسیله‌ی ارتباط فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی گردد. از این جهت است که زبان را رفتاری اجتماعی دانسته‌اند که به اعتقاد برخی از زبان‌شناسان، مهم‌ترین نقش آن ایجاد ارتباط است (نوشینفر، ۱۳۸۰). بنابراین آموزش و فراگیری زبان در عرصه‌ی تعلیم و تربیت، منجر به پیشرفت علم و فناوری می‌شود و به همین جهت از اولویت خاصی برخوردار است.

در هزاره‌ی جدید، زبان، عاملی هدایت کننده برای تجارت، سیاست، اقتصاد، فناوری و علوم محسوب شده و مورد نیاز جهانیان است. گسترش فراگیری زبان انگلیسی به دلیل پیشرفت روزافزون

فناوری و علوم در زمینه‌های مختلف و نیاز به آگاه شدن جهانیان از طریق رسانه‌های جمعی یک امر ضروری است. و حاصل شدن این امر به وسیله‌ی توسعه‌ی زبان انگلیسی در مدارس از طریق برنامه ریزی درسی کارآمد و تدریس اصولی زبان انگلیسی می‌سر است. یکی از اهداف کلی و علمی و آموزشی دوره‌ی متوسطه در ایران عبارت از این است که دانش آموز به یکی از زبانهای خارجی در سطح درک متون ساده، متداول و روزمره آشنایی یابد. (ملکی ۱۳۸۷).

طرح مساله

تمامی افرادی که دیپلم خود را دریافت کرده اند، دست کم نمره‌ی شش سال آموزش زبان انگلیسی را در کارنامه‌ی خود دارند، اما این کارنامه‌ها حکم کوله باری سبک از دانسته‌های زبان انگلیسی دانش آموزان ایرانی را دارند، کوله باری که دانش آموزان به اتکای آن نمیتوانند حتی یک نامه‌ی کوتاه به زبان بین المللی انگلیسی بنویسند و توانایی مکالمه‌ای مختصر در حد یک گفت و گوی روزمره را هم ندارند. شش سال آموزش زبان انگلیسی در بیشتر مدرسه‌های ایرانی، به اعتقاد بسیاری از کارشناسان آموزش و پرورش و زبان شناسان فقط صرف وقت و اتلاف زمان محسوب می‌شود. آن هم در شرایطی که برخی از دانش آموزان بعد از فارغ التحصیل شدن یا حتی در زمان تحصیل و به موازات برنامه‌های آموزشی مدرسه، به یادگیری زبان انگلیسی در آموزشگاه‌های آزاد می‌پردازند و به تدریج نیز بر تعداد متقاضیان حضور در این آموزشگاه‌ها افزوده می‌شود. با توجه به حضور چشمگیر دانش آموزان در آموزشگاه‌های آزاد و بالاتر بودن سطح علمی این دانش آموزان نسبت به دانش آموزانی که در این آموزشگاه‌ها حضور ندارند می‌توان نتیجه گرفت که دانش آموزان ایرانی به یادگیری زبان انگلیسی علاقه دارند و استعداد آموختن زبان انگلیسی را هم دارند. بر همین اساس کارشناسان، ضعف دانش آموزان ایرانی در یادگیری زبان را فقط به فضای آموزش رسمی مرتبط می‌دانند، و از دانش آموزان به عنوان افرادی علاقمند به یادگیری زبان انگلیسی نام می‌برند که مشکلات متعددی از انگیزه آنها در یادگیری این زبان کاسته است. (باقر شادی، ۱۳۹۰). و محقق در پی یافتن این مشکلات می‌باشد.

جان دیویی، یکی از نمایندگان برجسته‌ی فلسفه مرسوم به عمل‌گرایی (پراگماتیسم) معتقد است که سودمندی و به کار آمدن یک اندیشه آنگاه درست است که به کار آید و مشکلی را بگشاید. به کار آمدن تنها معیار درست بودن یک اندیشه است. با توجه به این ایده‌ی بنیادی، می‌توان گفت آموزش زبان انگلیسی در کشورمان کاربردی نیست، چون دانش آموزان مهارت‌های چهار گانه زبان انگلیسی: گوش کردن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن را فرا نمی‌گیرند و آموخته‌های آنها از زبان انگلیسی در حد واژگان و دستور زبان می‌باشد. از این رو محقق بر آن شد تا به آسیب شناسی برنامه‌ی

درسی زبان انگلیسی پردازد. به این امید که با شناسایی آسیب‌ها بتواند گامی در جهت کاربردی ساختن برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بردارد.

امروزه ظهور مفهوم دهکده‌ی جهانی و گسترده تر شدن ارتباطات بین کشورهای مختلف جهان، یادگیری یک یا چند زبان دیگر را ضروری جلوه می‌دهد. امروزه ملت‌ها، از لحاظ اقتصادی، سیاسی و نظامی، وابستگی‌های تنگاتنگی دارند. واضح است که بدون داشتن زبان مشترک، برقراری رابطه بین ملت‌ها، به سادگی امکان پذیر نخواهد بود. ارتباطات و ویژگی اصلی قرن حاضر است، به گونه‌ای که گاه زمان کنونی را عصر ارتباطات نیز می‌نامند. (مرادی، محمد مه‌ری، ۱۳۸۸).

آموختن یک زبان خارجی و تسلط بر آن، دری از دنیا‌های دیگر را به روی ما می‌گشاید و موجب می‌شود تا بتوانیم از دستاوردهای ملل دیگر استفاده کنیم و دیگران را از آنچه یافته ایم، آگاه نماییم. (فرامکین و راد من، ۲۰۰۷)

جاناتان در کتاب خود با عنوان "انگلیسی، زبان جهان" می‌گوید: یکی از اصلی‌ترین کانال‌هایی که انسان برای انتقال اهداف، ارزش‌ها و آرمان‌های خود به دیگران به کار می‌گیرند، زبان است. (جاناتان، ۲۰۰۷)

زبان انگلیسی امروزه به عنوان زبانی بین‌المللی شناخته شده است. و آموزش آن ضروری می‌باشد. اکثر کشورها به دلیل اهمیت اجتماعی و آموزشی زبان انگلیسی بخشی از امکانات آموزشی خود را به آموزش این درس اختصاص می‌دهند. کشور ما ایران نیز از این امر مستثنی نیست. آموزش زبان انگلیسی از مقطع راهنمایی آغاز می‌شود، دانش‌آموزان به طور متوسط ۲،۳ یا ۴ ساعت در هفته این درس را آموزش می‌بینند. و این در حالی است که بعد از پایان در مقطع تحصیلی متوسطه از برآوردن کمترین نیاز خود عاجزند به عنوان مثال توانایی برقراری ارتباط با شخصی انگلیسی زبان را ندارند و یا از درک جملات ساده انگلیسی عاجزند. متأسفانه در نظام آموزشی کشور ما آنطور که باید به مقوله‌ی آموزش زبان انگلیسی توجه نمی‌شود. و آموزش زبان انگلیسی در ایران به گونه‌ای نیست که هر چهار مهارت یادگیری زبان انگلیسی یعنی مهارت شنیدن (listening)، صحبت کردن (Speaking)، خواندن (Reading) و نوشتن (Writing) را تقویت کند. نقاط ضعف از این دست مشکلات فراوان است. برخی از این مشکلات می‌تواند ناشی از عدم تناسب محتوای کتب درسی با علایق و سطح توانایی دانش‌آموزان، ساعات اختصاص داده شده به این درس، نحوه‌ی تدریس معلمان، محتوای کتابهای درسی و... باشد و متأسفانه آموزش زبان در ایران سودمندی و کاربرد کافی را نداشته و این مسأله محقق را بر آن داشت که برای کاربردی ساختن آموزش زبان به آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی به پردازد.

اهداف پژوهش

هدف کلی:

آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی در مقطع متوسطه بر اساس مدل وین

شتین و فانتی نی.

اهداف فرعی:

- ۱- آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بر اساس شناخت فراگیر
- ۲- آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بر اساس علایق فراگیر
- ۳- آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بر اساس ایده‌های سازمان دهنده
- ۴- آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بر اساس مهارت‌های یادگیری
- ۵- آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بر اساس روش‌های تدریس
- ۶- آسیب شناسی برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بر اساس زمینه‌هایی که محتوا بر اساس آنها شکل می‌گیرد.

چارچوب نظری پژوهش

راهبرد اصلی این تحقیق کیفی است و. تحقیق کیفی به عنوان تحقیق طبیعی یا تحقیق در می‌دان (گی ۱۹۹۶) شکلی از تحقیق است که پدیده‌ها را در موقعیت طبیعی شان توضیح می‌دهد و روش‌های چند گانه‌ای برای تفسیر، فهم، توضیح و معنا بخشیدن به آنها به کار می‌گیرد (اندرسون ۲۰۰۰).

ویژگی‌های تحقیق کیفی ویژگی‌هایی چون، سؤالات تحقیق، با عملیاتی ساختن متغیرها تدوین نمی‌شوند، بلکه برای بررسی موضوعات با همه‌ی پیچیدگی‌هایشان و در موقعیتی که قرار دارند تنظیم می‌شوند. این تحقیق‌ها با فرضیات خاص برای آزمون کردن صورت نمی‌گیرد. محققان در این تحقیق‌ها تمایل دارند که داده‌هایشان را از طریق تماس مداوم با مردم در موقعیت‌های طبیعی بدست آورند. (بوگدن و بیکن ۱۹۹۲)

استراوس و کوربین (۱۳۹۰: ۳۲) پژوهش کیفی را این گونه معرفی کرده‌اند. منظور ما از پژوهش کیفی هر نوع پژوهش است که یافته‌هایی تولید می‌کند که با توسل به عملیات آماری یا سایر روش‌های شمارشی حاصل نیامده باشد. محمد پور (۱۳۸۹: ۹۳) بعد از مرور آثار موجود در این زمینه، در تعریف

رویکرد کیفی می‌نویسد: "تحقیقی که اطلاعات خود را با ارجاع به عقاید، ارزشها و رفتارها در بستر اجتماعی دست نخورده به دست می‌آورد."

روش‌ها و ابزار جمع آوری داده‌ها :

انواع مختلفی از روشهای کیفی وجود دارد. اما چند ویژگی عمومی آنها را مشخص می‌کند. همه‌ی تحقیقات و مطالعات کیفی ضرورتاً تمام این ویژگی‌ها را به طور یکسان نشان نخواهند داد. با این وجود، وقتی با هم در نظر گرفته می‌شوند، تصویری کلی از آنچه در این نوع تحقیق مطرح می‌شود را فراهم می‌کند. روبرت بوگدان و ساریکنا پ بیکلن پنج ویژگی را توصیف کرده‌اند:

- شرایط طبیعی منبع مستقیم داده‌ها است و محقق وسیله‌ی اصلی در تحقیق کیفی است.

- داده‌های کیفی به شکل کلمات یا تصاویر مطرح می‌شوند نه به صورت اعداد.

- محققان کیفی به روند (Process) و همچنین پیامد (Product) علاقه مندند.

- محققان کیفی داده‌های خود را بیشتر به صورت استنتاجی (Inductively) تجزیه و تحلیل می‌کنند.

- سوال دیگری که برای محقق کیفی اهمیت دارد این است که " مردم زندگی خود را چگونه تفسیر می‌کنند. (نادری - ۱۳۹۰)

در این تحقیق از بین روشهای تحقیق کیفی، روش تئوری زمینه‌ای (گرنرد تئوری) استفاده گردید. گرنرد تئوری یک روش پژوهش استقرایی واکتشافی است که به پژوهشگران امکان می‌دهد به جای اتکا به تئوریهای از پیش تعریف شده، خود به تدوین یک تئوری تازه اقدام کند. تئوری که بتواند به خدمت موضوع مورد تحقیق در آید.

مکان پژوهش و شرکت کنندگان

پژوهش حاضر در شهر کرج، مناطق یک، دو، سه و چهار آموزش و پرورش صورت گرفته است و شرکت کنندگان حاضر در این پژوهش دبیران زن و مرد زبان انگلیسی شهر کرج می‌باشند که مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند.

گردآوری داده‌ها:

به منظور جمع آوری داده‌ها از روش "مصاحبه ساختار نیافته" استفاده گردید.

جامعه

جامعه‌ی مورد بررسی این پژوهش شامل کلیه دبیران درس زبان انگلیسی (مرد و زن) در مقطع دبیرستان، در شهر کرج می‌باشد که تعداد آنها شامل ۴۴۵ نفر می‌باشد. که با انجام مصاحبه با ۲۵ دبیر، حالت اشباع حاصل شد و محقق، مصاحبه را متوقف نمود.

نمونه گیری

از آنجایی که رویکرد این پژوهش بر اساس گزند تئوری (تئوری زمینه‌ای) می‌باشد، گردآوری داده‌ها تا زمانی ادامه می‌یابد که به حد اشباع برسد، یعنی اطلاعات بدست آمده تکراری شوند. در تئوری زمینه‌ای، کار گردآوری داده‌ها تا زمانی ادامه می‌یابد که پژوهشگر اطمینان پیدا می‌کند که داده چیز تازه‌ای به دانسته‌های او نمی‌افزاید (اشباع) و علاوه بر آن حجم، گستره و عمق داده گردآوری شده نیز برای تدوین تئوری مورد نیاز و پاسخگویی به پرسشهای پژوهش کفایت می‌کند (منصوریان ۱۳۸۶) در نمونه گیری حاصل نیز تعداد افراد نمونه با معیار اشباع نظری تعیین گردیدند. در این پژوهش بعد از مصاحبه با ۲۵ دبیر زبان انگلیسی، حالت اشباع حاصل شد.

چگونگی تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه از طریق کدگذاری به سه شیوه کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت گرفت. در مرحله کدگذاری باز داده‌ها خرد و مقایسه شدند و در طی مرحله کدگذاری محوری مفاهیم یکسان در یک مقوله طبقه بندی شدند و در انتها تحلیل نظری (کدگذاری انتخابی) منتهی به ارائه نظریه‌ی زمینه‌ای شد.

در کد بندی باز که اولین مرحله کدبندی است داده‌ها سطر به سطر یا بصورت پاراگرافی کدبندی و مفهوم بندی می‌گردند در مرحله بعدی یعنی مرحله کد گذاری محوری مفاهیم بر اساس اشتراکات و یا هم معنایی در کنار هم قرار گرفته و مقوله محوری را تشکیل می‌دهند و در نهایت در مرحله کد گذاری انتخابی (هسته‌ای) مهم ترین موضوع پژوهش استخراج می‌گردد و بر اساس این موضوع نظریه زمینه‌ای ارائه می‌گردد.

یافته‌های پژوهش

۱- آیا از منظر آسیب‌شناسی به مهارت روش تدریس در برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی

پرداخته می‌شود؟

طبق تئوری زمینته‌ای ارائه شده: روش تدریس یکی از مؤلفه‌های مهم برنامه‌ی درسی می‌باشد. به کارگیری روشهای نوین تدریس توسط معلمان، سبب رشد مهارتها و یادگیری مطلوب و ایجاد انگیزه در دانش آموزان می‌شود. که در مدارس شهر کرج به این مهم پرداخته نشده است. و معلمان در شهر کرج بیشتر از روش تدریس توضیحی استفاده می‌کنند. و اکثر آنها با روشهای نوین تدریس آشنایی ندارند و اکثر معلمان از کمبود زمان گله دارند و معتقدند کمبود زمان به آنها اجازه‌ی استفاده از سایر روشهای تدریس را نمی‌دهد. و برخی به تألیف کتابها معترضند. چون تألیف کتاب بر اساس روش ترجمه‌ی دستوری می‌باشد که معلمان هم ناچارند با توجه به تألیف کتب تدریس کنند.

همانطور که در تعریف مدل وین شتین و فانتی نی گفته شد، مهم‌ترین روشهای تدریس روشهایی هستند که امکان یادگیری برای هر یک از افراد را فراهم سازند و بیشترین تأثیر را بر ابعاد عاطفی دانش آموزان بگذارند. با توجه به این تعریف و با استناد به مصاحبه‌های انجام شده با دبیران زبان انگلیسی، می‌توان گفت که اکثر دبیران زبان خارجه با روشهای نوین تدریس آشنایی ندارند و همچنین مهارت لازم در تدریس زبان خارجه را هم ندارند. همان طور که در مرحله‌ی کد گذاری محوری اشاره شد، متداول ترین روشهای تدریس در بین دبیران زبان خارجه عبارتند از روش تدریس پرسش و پاسخ و سخنرانی، که روشهای قدیمی‌ای هستند. در صورتی که در تدریس زبان خارجه باید از روشهای نوین تر و کارآمدتری استفاده کرد. به عنوان مثال برای تدریس نوشتن می‌توان از روش بارش مغزی، برای تدریس صحبت کردن، از روش تدریس یادگیری از طریق همیاری، روش تدریس مبتنی برپیش سازماندهنده، روش تدریس بحث گروهی و برای تدریس مهارت گوش دادن از روش تدریس آزمایشگاهی، برای تدریس خواندن از روش تدریس پرسش و پاسخ، کار گروهی و روش تدریس واحد کار بهره گرفت. که متأسفانه در حال حاضر در دبیرستانهای شهر کرج این اتفاق نیافتاده و دبیران زبان خارجه حتی با اسامی این روشها آشنایی ندارند، چه رسد به این که بخواهند در تدریس این روشها را به کار گیرند.

۲- آیا از منظر آسیب‌شناسی به مهارتهای یادگیری در برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی

پرداخته می‌شود؟

طبق تئوری زمینه‌ای، توجه به رشد مهارت‌ها در تدوین برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی بسیار مهم می‌باشد، تألیف کتابها باید بر اساس روش یادگیری از طریق محاوره یا همان CLT باشد. تألیف کتابهای درسی زبان خارجه در حال حاضر بر اساس روش ترجمه‌ی دستوری یا همان GTM می‌باشد که فقط تمرکز بر مهارت خواندن دارد. معلمان بر اساس تألیف کتاب تدریس می‌کنند و کوششی در جهت پرورش مهارت‌های صحبت کردن و گوش دادن انجام نمی‌دهند.

همانطور که می‌دانیم یادگیری هر زبانی مستلزم یادگیری چهار مهارت اصلی آن زبان یعنی مهارت‌های: گوش دادن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن می‌باشد. بر اساس مصاحبه‌ها می‌توان گفت در برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی مقطع متوسطه، بیشترین تمرکز بر مهارت خواندن است و به سایر مهارت‌ها یا اصلاً پرداخته نشده یا در حد اجمال به آنها پرداخته شده است. مهارت گوش دادن در برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی گنجانده نشده و معلمان هم امکانات و زمان کافی برای تقویت این مهارت را ندارند. باید در تألیف کتابهای زبان خارجه تجدید نظر شود. مکالمات کتاب باید بخش شنیداری داشته باشد تا مهارت گوش دادن را در دانش آموزان تقویت کند. و زمان بیشتری باید به درس زبان خارجه اختصاص داده شود، تا معلمان و دانش آموزان فرصت بیشتری برای مکالمه داشته باشند.

۳- آیا از منظر آسیب شناسی به شناخت فراگیران در برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی

پرداخته میشود؟

متأسفانه در تدوین برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی، به شناخت فراگیران توجهی نشده است. تألیف کتابهای زبان خارجه بر اساس علایق دانش آموزان نمی‌باشد. طبق مصاحبه‌های انجام شده با دبیران زبان خارجه، این نتیجه حاصل شد که دانش آموزان بیشترین تمایل را نسبت به یادگیری مکالمات کاربردی، اصطلاحات و لغاتی برای ترجمه‌ی فیلم و موسیقی دارند. که این مطالب جایی در برنامه‌ی درسی زبان خارجه ندارد. در حالی که از دیدگاه معلمان، در کتابهای زبان خارجه بیشترین تمرکز بر دستور زبان می‌باشد، که دانش آموزان علاقه‌ی چندانی به آموختن آن ندارند و حتی از یادگیری دستور زبان گریزانند.

۴- آیا از منظر آسیب شناسی به ایده‌های سازمان دهنده در برنامه‌ی درسی زبان

انگلیسی پرداخته می‌شود؟

ایده‌های سازمان دهنده، مفاهیم و اصولی هستند که محتوای برنامه‌ی درسی بر اساس آنها شکل می‌گیرد. بر اساس مصاحبه‌های انجام شده، محتوای کتابهای زبان خارجه در مقطع متوسطه بر اساس

فرهنگ ایرانی -اسلامی تدوین شده است و تألیف کتاب به گونه‌ای است که متن کتاب و تصاویر مغایرتی با دین اسلام نداشته باشند و خدشه‌ای به اعتقادات دینی دانش آموزان وارد نکنند. که البته این امر بسیار پسندیده است ولی مطلوب است در تدوین محتوای کتاب علاوه بر فرهنگ اصیل ایرانی به معرفی فرهنگ‌های غربی که مغایرتی با اعتقادات دینی و اسلامی ما ندارند هم پرداخته شود. تا دانش آموزان با فرهنگ غرب هم آشنا شوند و امکان مقایسه فرهنگ خودشان را با سایر فرهنگ‌ها داشته باشند و این امر زمینه ساز ایجاد انگیزه در آنها شود.

۵- آیا از منظر آسیب شناسی به تعیین علایق فراگیران در برنامه‌ی درسی زبان

انگلیسی پرداخته می‌شود؟

با توجه به مصاحبه‌های انجام شده و کد گذاری‌های صورت گرفته، می‌توان گفت اکثر دانش آموزان تمایل دارند بیاموزند چگونه به زبان انگلیسی صحبت کنند، حال آنکه تألیف کتابهای زبان خارجه بر اساس روش ترجمه‌ی دستوری می‌باشد که، این مهارت را تقویت نمی‌کند. و دبیران هم به علت کمبود زمان نمی‌توانند این مهارت را تقویت کنند. و ناتوانی در صحبت کردن به زبان انگلیسی یکی از عمده ترین ضعف‌های دانش آموزان می‌باشد. یکی دیگر از مواردی که دانش آموزان تمایل به یادگیری آن دارند اصطلاحات انگلیسی، مکالمات روزمره، ترجمه‌ی شعر و فیلم می‌باشد. که در برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی به هیچ عنوان این مطالب گنجانده نشده اند. بهتر است تألیف کتابهای زبان خارجه بر اساس روش "یادگیری از طریق مکالمه" که از روشهای مطلوب و موفق در جهان می باشد، (ریچاردز، جک، سی. ۱۳۸۷) صورت گیرد.

۶- آیا از منظر آسیب شناسی به زمینه‌هایی که محتوا بر اساس آنها شکل می‌گیرد، در

برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی پرداخته می‌شود؟

بر اساس مدل وین شتین و فانتی نی، محتوا باید بر اساس مقوله‌های شخصی و اجتماعی سازماندهی شود و دو نوع محتوا وجود دارد: اولی محتوایی که بر اساس تجربه‌های دانش آموزان شکل می‌گیرد و دومی محتوایی که مرتبط با علایق دانش آموزان می‌باشد. با توجه به این تعریف و پاسخهای دبیران زبان خارجه، در محتوای کتاب این مورد به هیچ عنوان لحاظ نشده است. متن کتاب، مثالها، تصاویر برای دانش آموزان جذاب نیست و در دانش آموزان انگیزه و علاقه‌ای برای آموختن زبان انگلیسی ایجاد نمی‌کند.

نتیجه گیری

با توجه به یافته‌های حاصل از مصاحبه و تئوری‌های زمینه‌ای ارائه شده، می‌توان نتیجه گرفت، برنامه درسی زبان انگلیسی مقطع متوسطه شامل آسیب‌هایی به این شرح می‌باشد:

۱- عدم آشنایی معلمان زبان خارجه با روشهای نوین تدریس و بهره گیری آنها از روشهای سنتی و قدیمی در تدریس زبان خارجه

۲- مهارت نداشتن و مسلط نبودن دبیران زبان خارجه به زبان انگلیسی

۳- مجهز نبودن مدارس به آزمایشگاه زبان

۴- قدیمی بودن کتابهای زبان خارجه و تألیف کتابهای زبان خارجه بر اساس روش ترجمه‌ی

دستوری

۵- به روز نبودن و کاربردی نبودن محتوای کتاب

۶- بسیاری از معلمان از کمبود زمان گله مند بودند، و معتقد بودند محدودیت زمانی باعث ایجاد

محدودیت در کاربرد روشهای نوین تدریس و پرداختن به مهارتهای چهارگانه زبان می‌شود.

۷- در نظر نگرفتن علایق و نیاز دانش آموزان در تدوین برنامه‌ی درسی زبان خارجه باعث کم

انگیزه شدن دانش آموزان در یادگیری و آموختن زبان خارجه شده است.

منابع

الف) فارسی

- آقازاده، احمد، (۱۳۶۶) آموزش و پرورش تطبیقی - جلد اول - تهران.
- الماسی، محمد علی، (۱۳۸۵)، آموزش و پرورش تطبیقی، تهران، انتشارات سمت.
- فیلیک، اووه، (۱۳۸۶) درآمدی بر تحقیق کیفی، ترجمه‌ی هادی جلیلی، تهران، نشر نی.
- ملکی، حسن (۱۳۸۳) برنامه ریزی درسی (راهنمای عمل) چاپ ششم، تهران، انتشارات مدرسه.
- ملکی، حسن (۱۳۷۸)، برنامه ریزی درسی راهنمای عمل، انتشارات مدرسه.
- مه کی، ویلیام فرانسیس، (۱۳۷۰) تحلیل روش آموزش زبان، ترجمه حسین مریدی، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.

ب) انگلیسی

1. Allan /G.(2003) ,A critique of using grinded Theory as a research method
“ Chastain , k (2003).developing secondary language skills. oxford.
2. Formkin & Rodman (1997).an introduction to language. kogen.
3. Formkin Victoria-Rodman Robert- Hyams Nina(2007)-Eighth edition -
An introduction to Language -publisher: Michael Rosenberg Glaser /B.
(1998) Doing Grounded theory.

